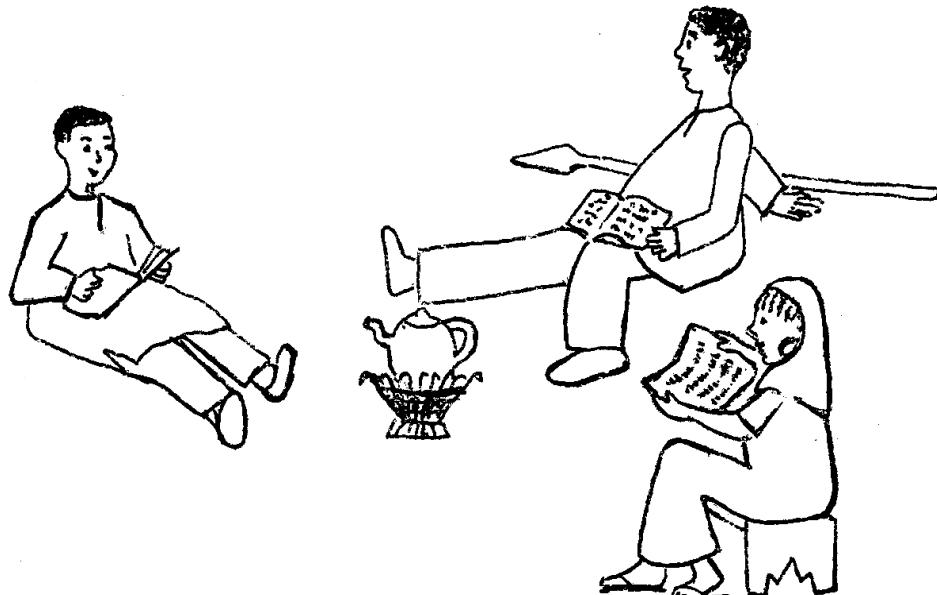

Məkanaw

Kakadə Yedənami

Kakadə 1

Məkanaw Kakadə Yedənami

Kakadə 1

par
Louise McKone
et
Moussa Koli Malloum

Association SIL
B.P. 4214
N'Djaména
République du Tchad

2012

Langue : yedəna (boudouma), parlée dans la
Région du Lac, Tchad

Traduction du titre : Lisons la langue yedəna
Livre 1

Genre : matériel didactique

Illustrations : Youssouf Mbodou Wolli

Quatorzième édition, cinquième impression : 200 exemplaires

© 1996, 1999, 2001, 2002, 2004, 2005,
2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 Association SIL

Avant-Propos

Ce syllabaire est destiné aux locuteurs yedəna qui désirent apprendre à lire leur propre langue. L'orthographe utilisée a plusieurs similarités au français. Ainsi, ceux qui ont appris à lire en yedəna peuvent aisément transférer leurs connaissances à la lecture du français.

En adaptant l'orthographe aux réalités de la langue yedəna, certains symboles sont différents du français.

L'accent grave marque le ton bas et non pas la qualité de la voyelle.

L'accent circonflexe marque les voyelles + ATR.

Le ' x ' yedəna est prononcé comme ' s ' au sud de la région et comme ' h ' au nord.

Le ' c ' yedəna est comme ' tch ' au sud et ' s ' au nord.

Le ' u ' yedəna est comme ' ou ' en français.

Le ' e ' yedəna est comme ' e muet ' en français.

Le ' e ' yedəna est comme ' ê ' en français.

En ajoutant un préfixe à certains mots, le résultat est deux voyelles ensemble qui produisent un son qui est entre les deux.

Ce livre est le premier d'une série de deux qui, ensemble, présentent toutes les lettres et combinaisons de lettres nécessaires pour la lecture du yedəna. Le livre contient également des leçons de révision et des exercices d'écriture.

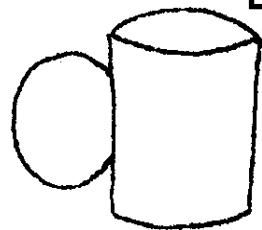
Nous exprimons notre reconnaissance à ceux qui ont contribué des idées pour les histoires et qui ont aidé à enseigner les classes expérimentales, notamment Malloum Abdoulaye, Mamadou Adam, Oumar Abakar, Mahamat Ahmat Brahim, Adam Youssouf, Tchari Koli, Mahamat Malloumi, Adam Warso, Dogo Tcharimi, Hassane Issa et Abakar Abdel-Kerim. Nous remercions également Marti Giger, conseillère en alphabétisation de la SIL, et les gens de Bol et de Kangallom qui ont aidé à tester la première version.

a

kəra 1

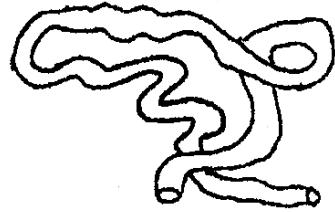
A

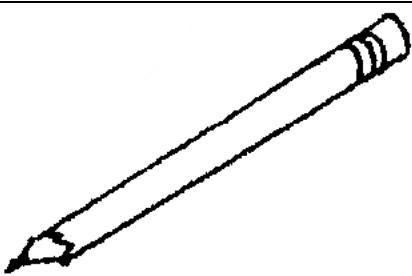
amayram

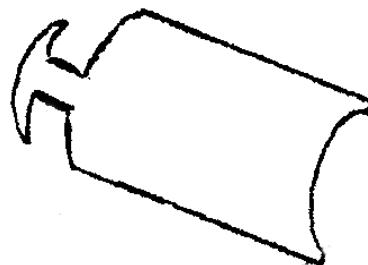
ada

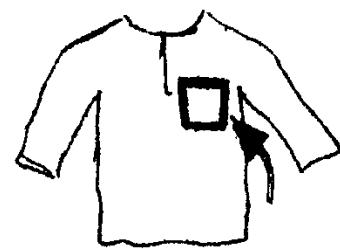
anday

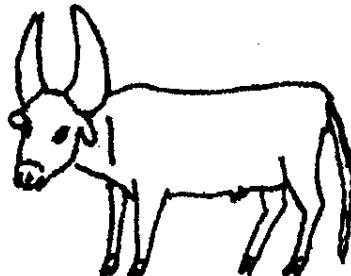
argallam

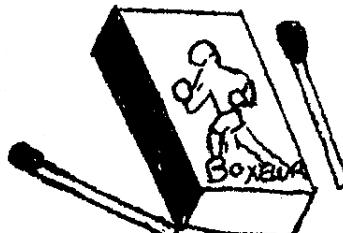
allo

aljibu

ha

asana

abbi

=

Ali aamu amayram.

Ali aamu allo.

Ali aamu asana.

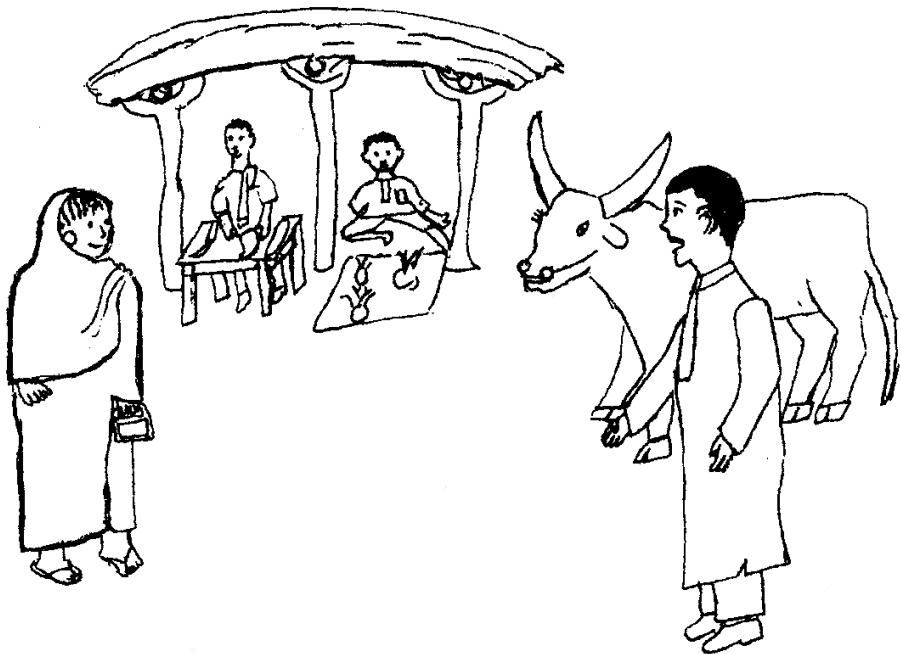
Ali acal aljibu.

Ali acal ha.

==

Asəda dəcəlbû amayram.
Asəda dəcəlbû asana.
Asəda dəcəlbû ada.
Asəda dəcəlbû argallam.
Asəda daamu Ali.

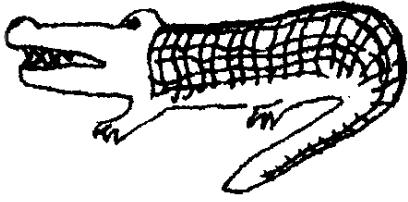
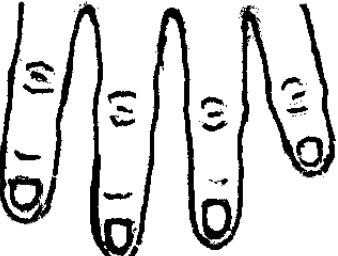
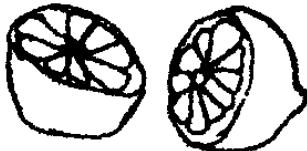
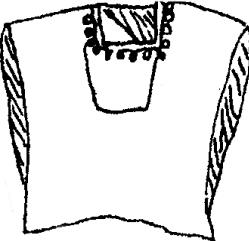
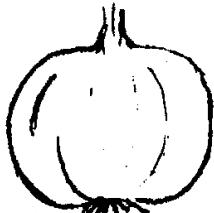
Asəda daal kaxagu
dəcəlbû xù. Daal -də,
daamu Ali ga acal ha.

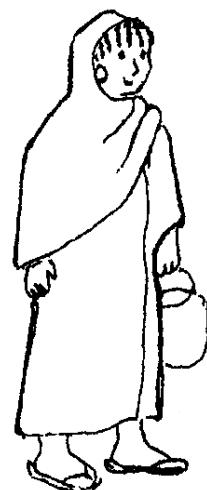

O O C U A o c l a a a

I kəra 2 L

 libira	 ligə	 libilla
 lulu	 lay	 lâbi
 lemin	 luku	 ləbaxar

=

Asəda daamu libira.

Asəda daamu ligə.

Asəda daamu lâbi.

Asəda daamu lemin.

Asəda dəcəlbû ləbaxar.

↓ Ali ala .

ala
la
I

a
à

la

ala

lala

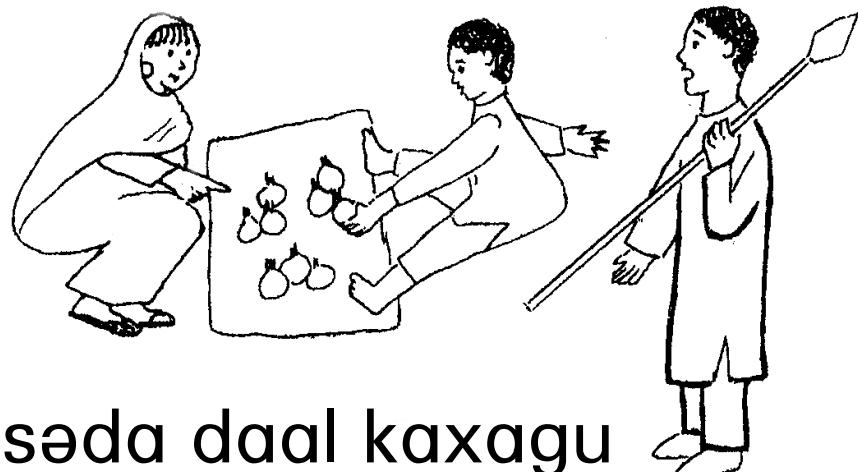
aal

Ali aal kaxagu à ?

à

Yèy, Ali aal kaxagu.

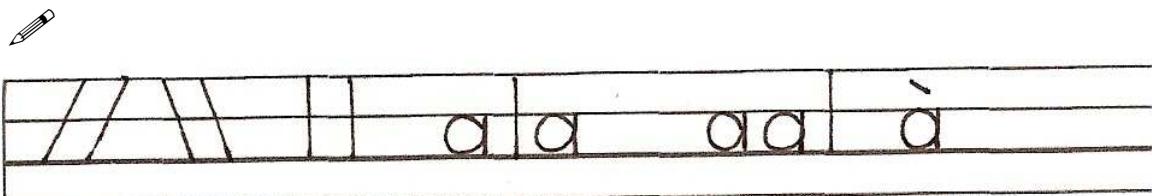

❖ ♥ Asəda daal kaxagu

dəcəlbû ləbaxar.

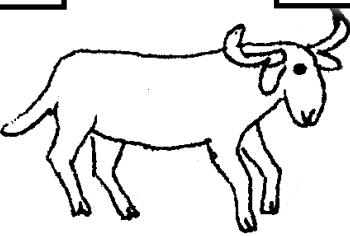
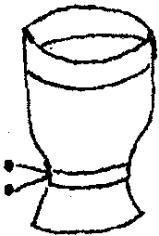
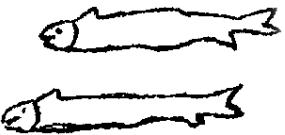
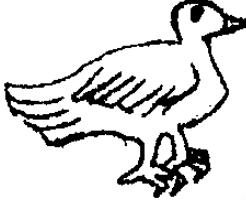
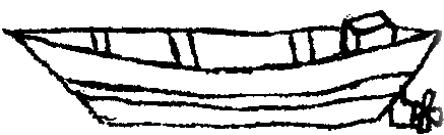
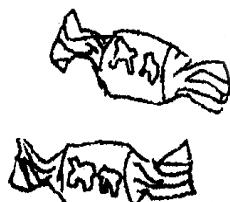
Daal -də, daamu Ali à ?

Yèy, daamu Ali ga acal lay.

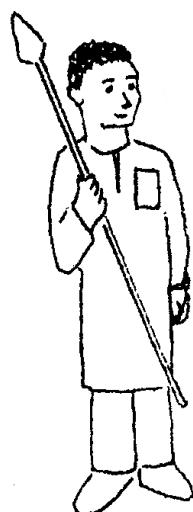
i kəra 3 I

		
kâbədi	dimi	yini
		
sibi	tidi	ngigi
		
kindin	injin	minti

=

Asəda dəcəlbû kâbədi.
Asəda dəcəlbû kindin.
Asəda dəcəlbû injin.
Asəda dəcəlbû minti.
Asəda daamu ngigi.

↓ Ali acal lay.

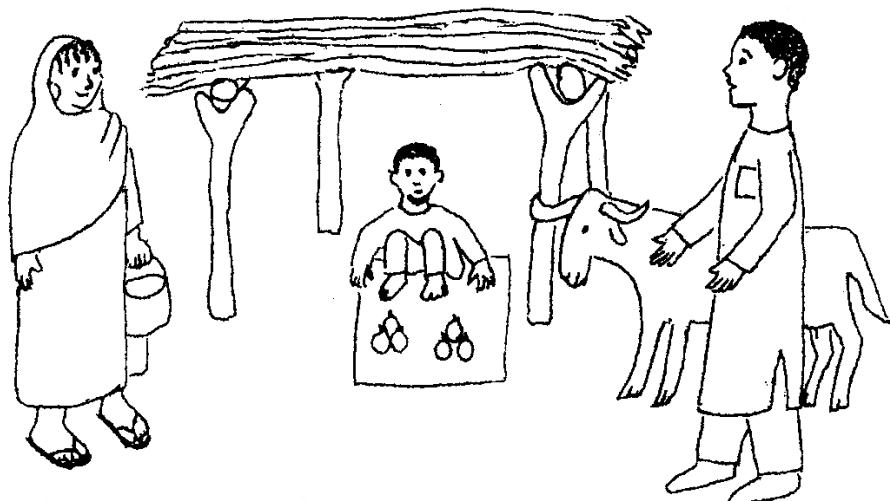
Ali
li
i

□□□

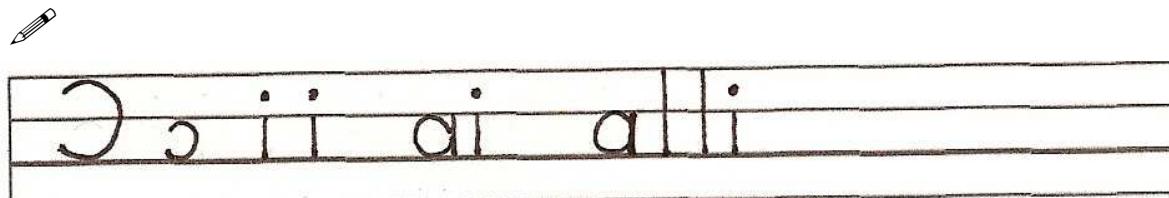
Ali

alli

Ali acal lay alli à ?
Yəy, Ali acal lay alli.

~ ♡ Asəda daal kaxagu
dəcəlbû kâbədi. Daal -də,
daamu Ali à? Yəy,
daamu Ali ga acal dimi.

u

kəra 4

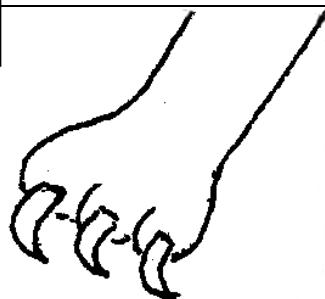
U

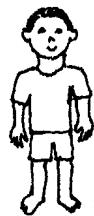
hugu

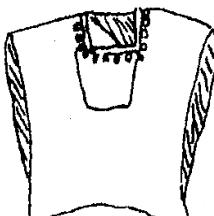
mbulu

kudi

wuli

luku

logume

≡

Ali aamu logume.

Ali aamu luku.

Wuli aamu luku.

Wuli aamu hugu.

Wuli acal kudi à ?

↓ Ali acal luku.

luku
lu
u

□□□

a

à

lu

lulu

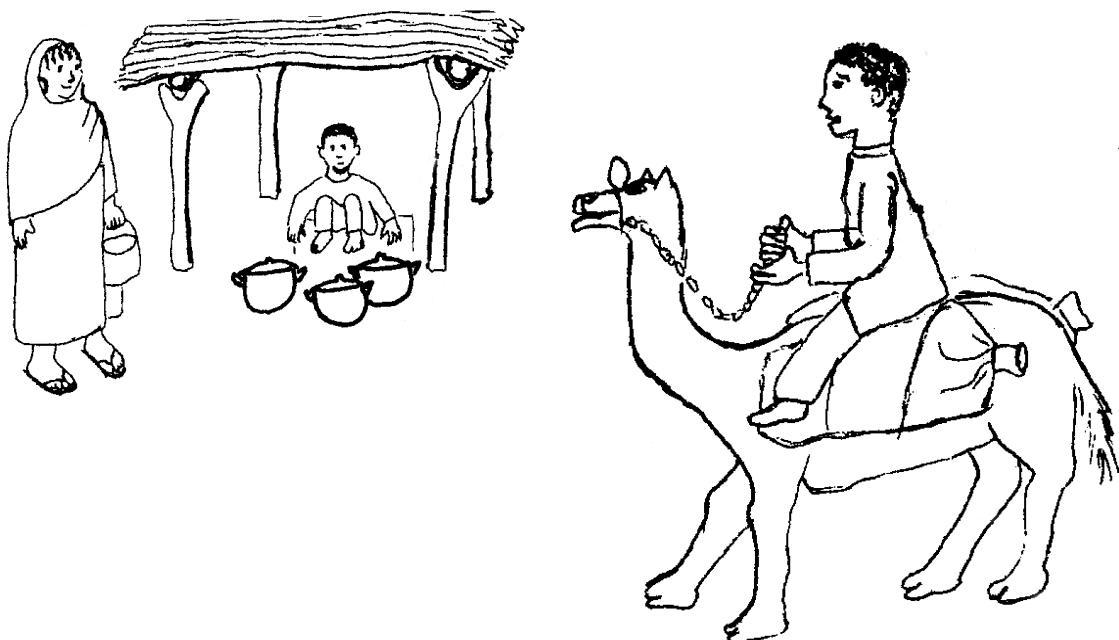
lala

lulu

☺

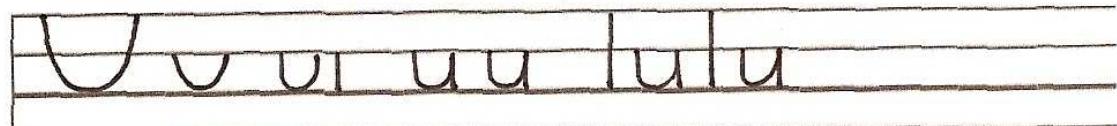
Ali aamu logume.
Wuli aamu logume.
Amu logume !

aamu
amu

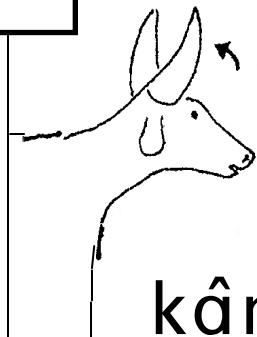
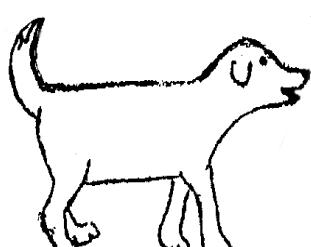
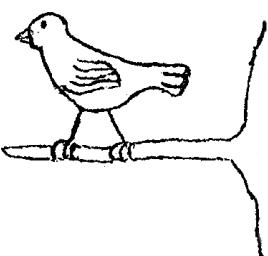
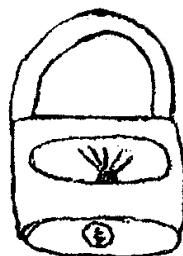
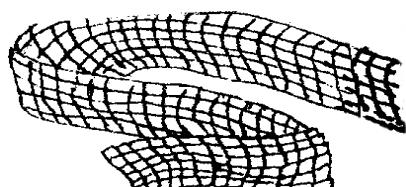
~~ ♥

Asəda daal kaxagu dəcəlbû hugu.
Daal -də, daamu Ali à ?
Yəy, daamu Ali ga acal logume.
Amu logume !

k

kəra 5

K**kangil****kâmi****kəli****kado****koko****kəlì**

= Kado aamu kangil.

kəli

Kəli aamu kado.

kəlì

Kado aamu koko.

Kəli aamu kəlì.

Kado aamu Ali.

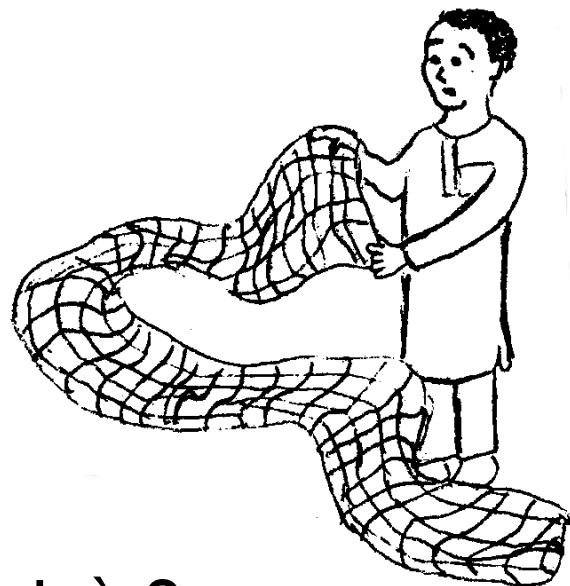

↓ Ali acal ki.

ki
k**Kaka**

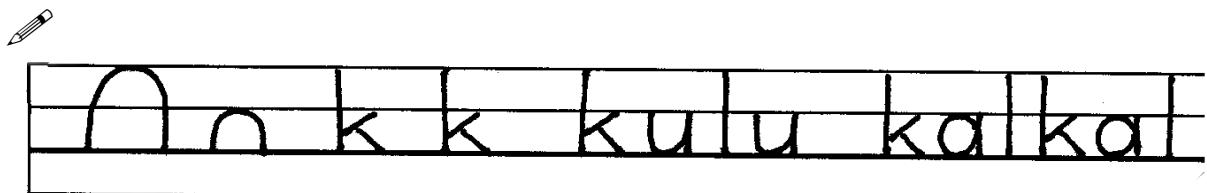
□□□	ka	aka	Kaka	laka	kala
	ki	ku	kulu	luku	kalkal
	la ka	ala aka	lala laka	ki kì	

☺ Ali acal kəlì.
 Acal ki à ?
 Acal ki ja.

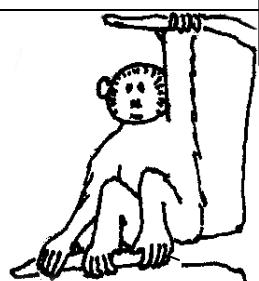
~~ ♥ Kəli acal kâmi à ?
 Acal kâmi ja.

Kado acal kâmi à ?
 Acal kâmi ja.

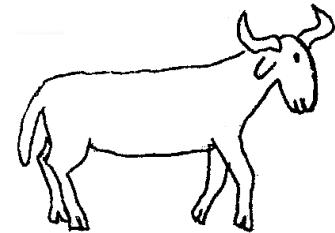

d

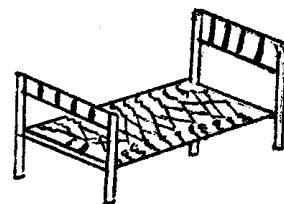
kəra 6

D

dâgəl

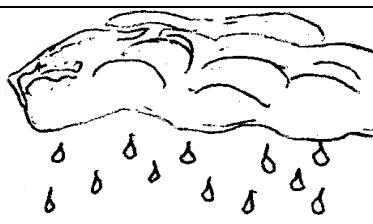
dimi

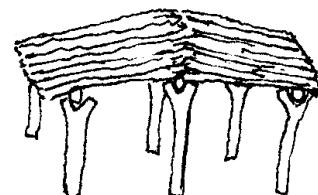
dige

dəgəram

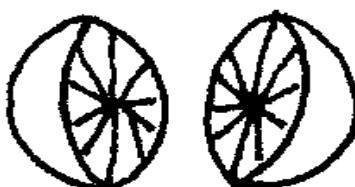
dəlagə

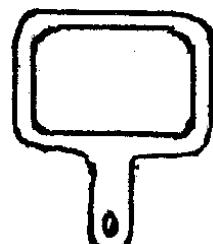
dâxi

tidi

reda

wodəram

≡ Dâgəl aamu dəlagə.

Dimi aamu dəgəram.

Dâgəl acal dige ja.

↓ Ali acal ada alli.

ada
da
d

□□□

ada

kada

daka

dalala

kadu

kudi

dalaka

ala

ada

dal

daal

dal

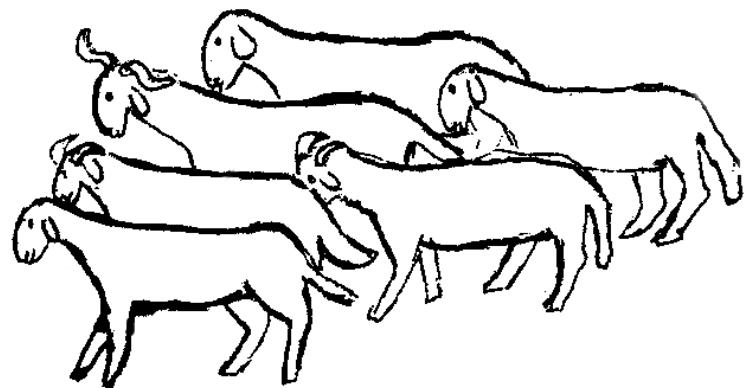
dul

di

dì

1. Ali **akul** a kaxagu.
2. Dimi **akul** a kaxagu.
3. Dal **akul** a kaxagu.

~ ♡ Ali aal kaxagu
acəlbû ada. Aamu ada alli.
Aamu Kaka ga dəcəlbû dimi.
Dimi akul à? Yøy,
dimi kada akul a kaxagu.

c d d d i dì kuli kada

ə

kəra 7

θ

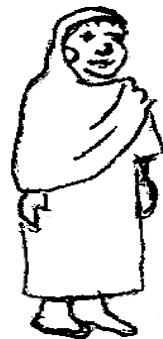
bələm

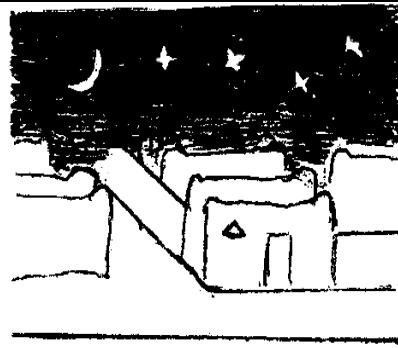
fələ

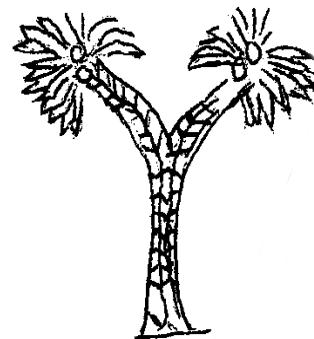
njəgə

ngərəm

kənəm

kərcəm

= Asəda dəcəlbû bələm.

Ali acəlbû ngərəm.

Kaka dəcəlbû fələ.

Kaka dəcəlbû Ali.

↓ Kaka dəka.

dəka
də
ə

dəka

dəla

dəli

kəli

kəla

kəladu

kakadə

kuli

daka

dalala

akə

kəli

dəka

dəlala

akè

1. Ali acal kəli.
2. Kaka decal kəli.
3. Ali akul a kaxagu.
4. Kaka dukul a kaxagu.

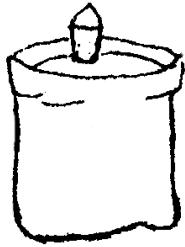
Kaka daal dəcəlbû fələ
a kaxagu. Asəda daal ja.
Kaka dukul a kaxagu -də,
Asəda dəcal kakadə adə ga dəka.

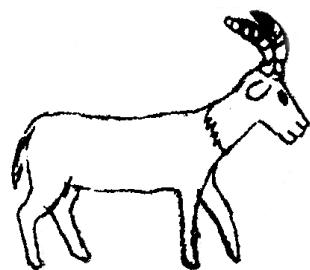
C c a a d e l a k e l i

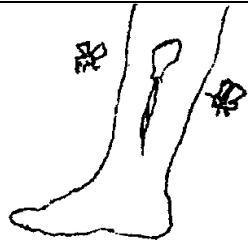
û kəra 8 î

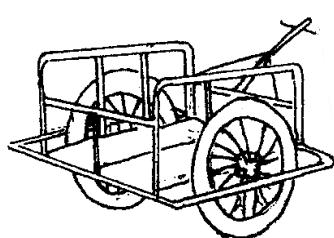
sûgur

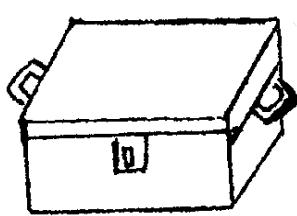
kûlulu

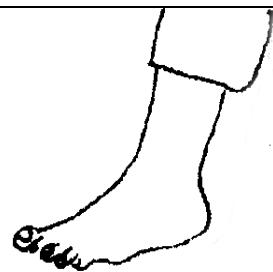
tûnu

pûs

səndûgu

cû

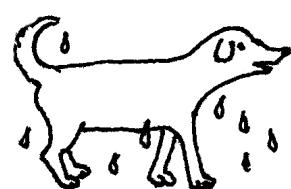
= Asəda dəcəlbû sûgur.

Ali acəlbû sûgur.

Ali acəlbû səndûgu.

Ali acəlbû kûlulu.

Ali acal tûnu.

↓ Ali alû.

alû
lû
û

↓ kəli kəlî

kəlî
lî
î

□□□

lû

alû

lûlu

dî

aî

lu

lulu

kuli

kəli

lû

lûlu

kûli

kəlî

dî

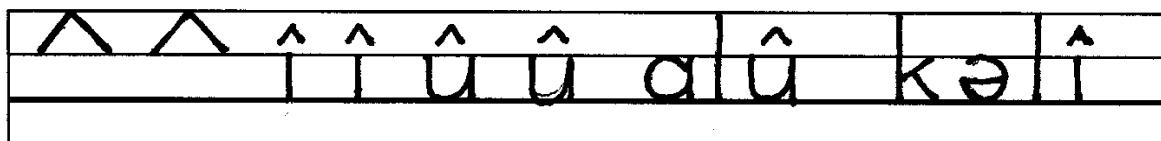
dî

1. Ali acəlbû dəla. Dəla akul a xî ?
2. Akul a dəli.
3. Asəda dəcəlbû səndûgu.
4. Səndûgu akul a xî ? Akul a kaxagu.

Ali alû alû a kaxagu, acəlbû sûgur.
Kaka, dî adə kəlî ga dəkəlîkəli dî adə.
Kaka dukul a xî ? Asəda dukul a xî ?

n kəra 9 N

nay	nannam	neri
nana	nalle	nananana

aamu
naamu
naamunə

=

Ali naamu nananana à? Yəy, naamunə.

Ali naamu nannam à? A,a, naamunə ja.

Neri naamu nana à? Yəy, naamunə.

Nay naamu Ali à? A,a, naamunə ja.

↓ Ali aamu nana.

nana
na
n

□□□

nana

naan

kani

naani

nala

kəna

dandal

kandul

kindin

daal

naal

aal

aan

naka

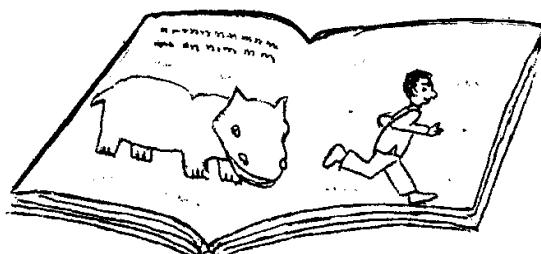
nana

alû

nalû

1. Kaka **daal** xi? Daal kaxagu.
2. Ali **naal** xi? Naal dəli.
3. Kaka **daamu** Asəda.
4. Ali **naamu** ha.
5. Kaka **daka** kakadə adə.
6. Ali **naka** kakadə anə.

❀ ♥

Asəda dəka kakadə adə.

Dəka : “Ali naal alû a dəli.

Nalû nalû nalû -də, naamu nay kəladu.”

in n naan kîda

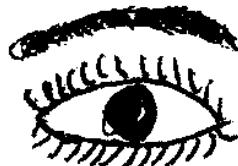
y

kəra 10

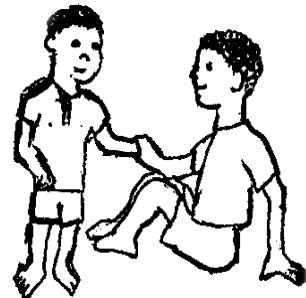
Y

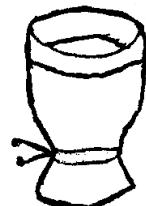
yimay

yəl

yəngənaay

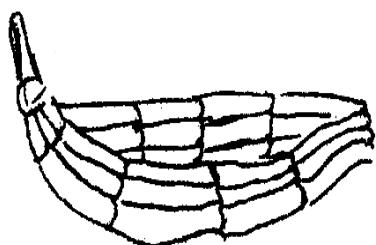
yini

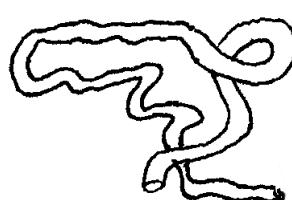
yalo

yange

kədây

anday

ləyma

≡

1. Yalo akul a xî ?
2. Yini akul a xî ?
3. Yange akul a xî ?
4. Yimay akul a xî ?

- ↓ 5. Ali naamunə a yəl an.

yəl
y

6. Asəda daamunə a yəl adə.
7. Yəngənaay yaamunə a yəl adan.

□□□

yəl

yini

yaya

yəka

yəlu

yəy

yi

yaan

yaka

dənay

akəy

yay

lay

kənnay

anay

yi

yu

naal

daî

daamu

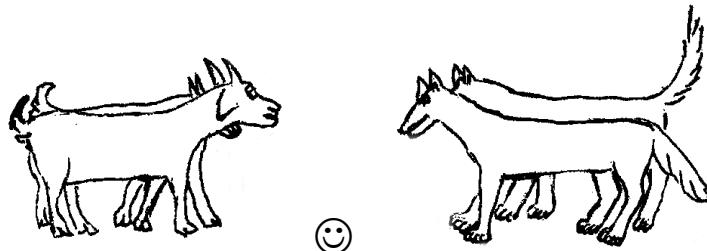
yî

yuu

yaal

day

yaamu

kani

kaniay

dəla

dəlaay

1. Kaka **yu** Asəda yəka kakadə.
2. Ali **yu** kənnay anə **yəcal** ha.
3. Kûlulu **yu** dəla **yukul** a dəli.

☞ ♥ Ali **yu** kənnay anə **yaal** yəlû a dəli.
Dî kada akul a **lay**. Yaamu kûluluay
yu dəlaay **yu** kaniay **yu** dayay.
Dî kada yaamunə a **yəl** adan.

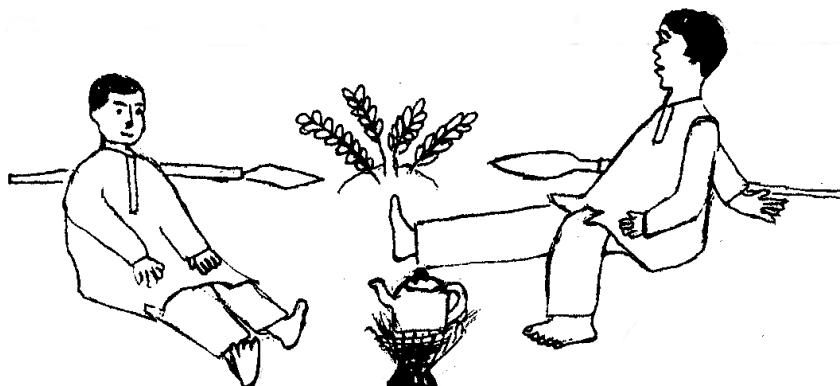
y y y y y y y y y y y y y y y y y y y y

kəra 11

A L I U K D Ə N Y

I	Ali aal alû a dəli.
k	Kaka dəka kakadə.
d	Asəda dəcal ada a yimay adə.
n	Kənnay acal nana a yimay an.
y	Ali yu Kənnay yəcal lay adan.
a	Ali ala nana.
i	Ali acal kindin a yimay an.
u	Kûlulu alû a dəli.
ə	Asəda dəka kakadə adə.

≡

1. Ali naal xî? Naal dəli.
2. Kaka daal xî? Daal kaxagu.
3. Asəda daal xî? Daal dəcəlbû Kaka.

□□□

yi
yî

di
dî

kəli
kəlî

□□□

a
à

dì
dî

kəli
kəlì

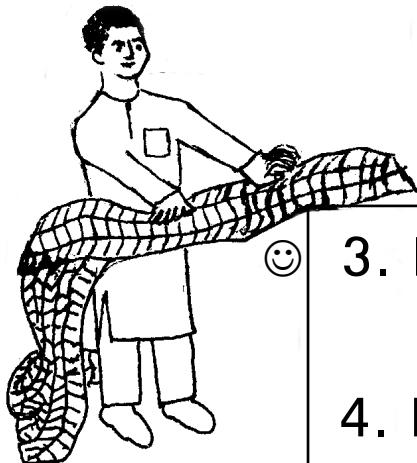
□□□

ki
kì

nakə
nakè

1. Kaxagu akul a dì.
Dî kada akul a lay.

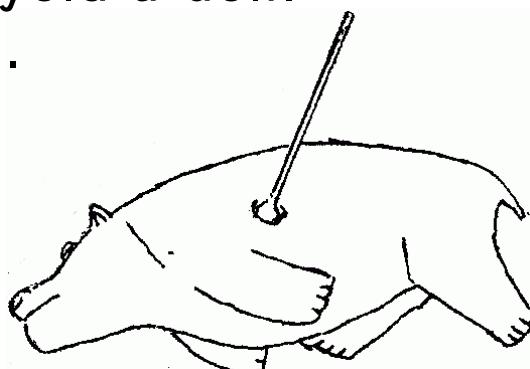
2. Ali acal kəli à?
Acal kəli ja.
Acal kəlì.

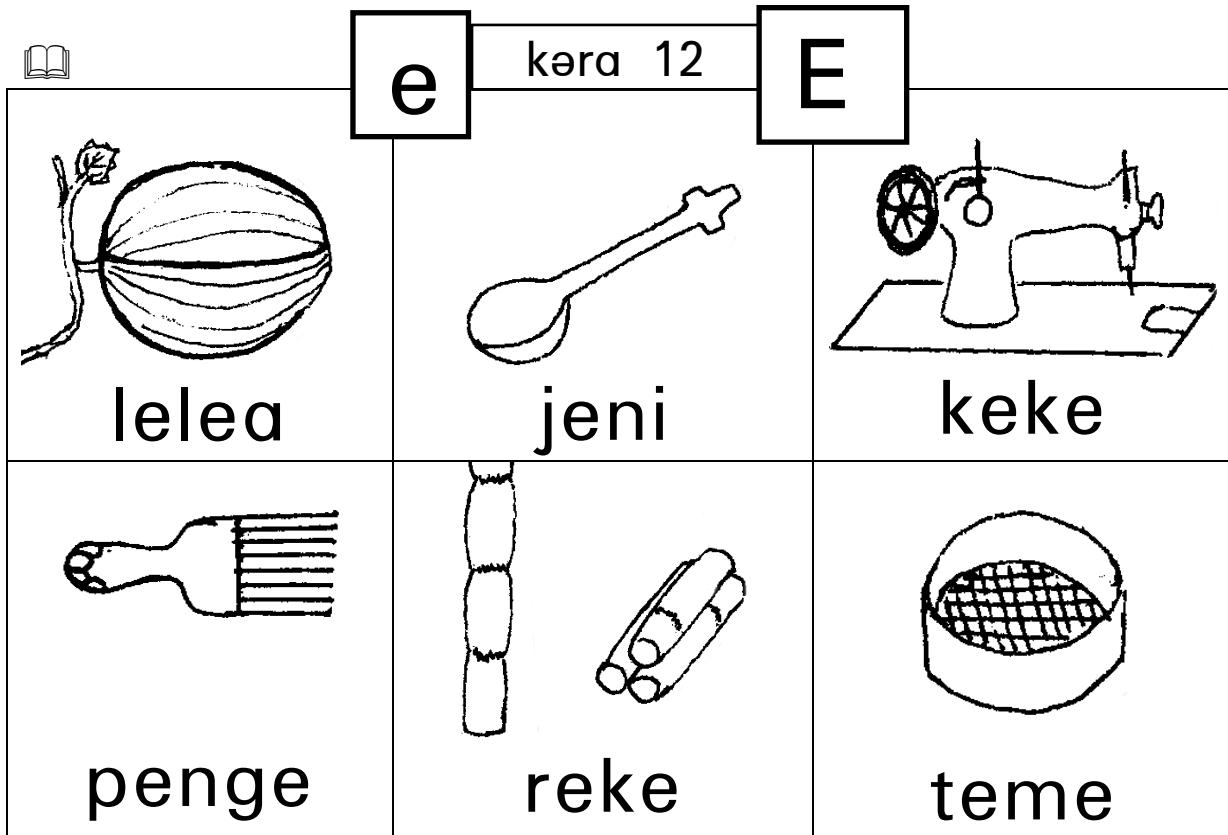
3. Kaka daamu Ali.
Kaka daamunə.
4. Kənnay naamu Asəda.
Kənnay naamudə.
5. Ali naamu Asəda yu Kaka.
Ali naamudan.

Ali yu kənnay anə yaal yəlû a dəli.
Ali acal ada a yimay an.
Kənnay anə acal lay.
Yaal yalû yalû yalû -də,
yaamu nay kəladu.

ALI	YU	KƏNNAY

- ≡ 1. Cəlbû penge.
- 2. Cəlbû keke.
- 3. Cəlbû jeni.
- 4. Cəlbû reke.

↓ 5. Ali aamu lelea alli.

lelea
le
e

6. Ali aamu lelea kəlelea.

☐				
leda	nane	nalle	yel	Yedəna
keke	kede	kəne	kəle	

□□□

da
dî
de

ya
yî
ye

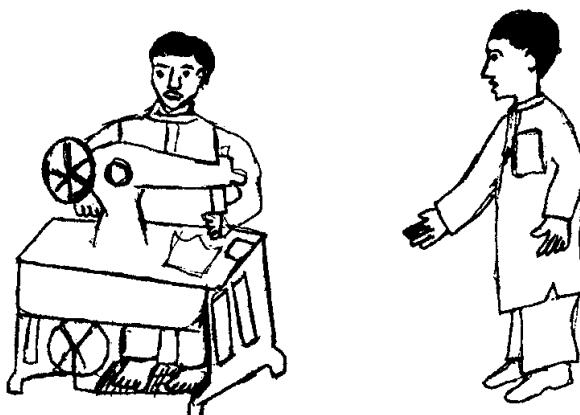
ke
kè

Dêke kindin.
Dækè amay.

☺

1. Nalle **yëtâl** leda à? Ye, **yëtâl** leda.
2. Keke **yëtâl** leda à? **Yëtâl** leda ja.
3. Nana **yëtâl** leda à? Ye, **yëtâl** leda.
4. Ki këlî **yëtâl** leda à? Ye, **yëtâl** leda.
5. Nay **yëtâl** leda à? **Yëtâl** leda ja.

~~♥

Ali naal nayel kaxagu. Naamu kënnay anə. Acal keke ga aan kîda anə. Ali nane ga naal akèle -də, naamu lelea kèlelea ga natâl leda.

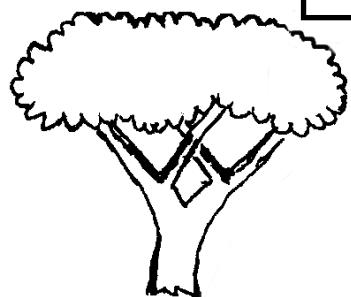
c	e	E	n	a	n	h	a	n	e	n	y	e	y
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

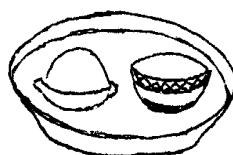
W

kəra 13

W

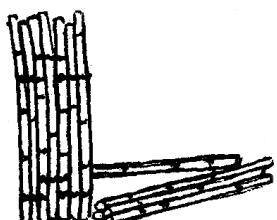
wanay

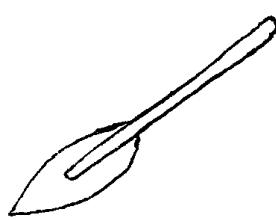
way

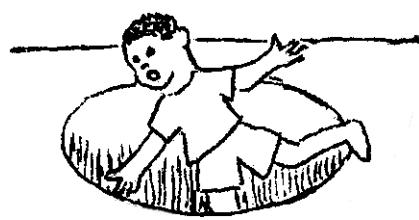
wuli

wâlaw

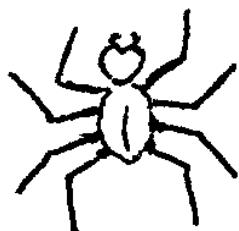
worami

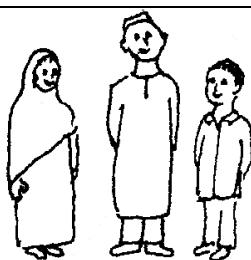
awul wuləm

kəlaw

kəlalaw

migəw

≡ 1. Way akul a xî?

2. Wâlaw akul a xî?

3. Wuli akul a xî?

4. Worami akul a xî?

↓ 5. Wanay akul a dəli.

wanay
wa
w

6. Kəlalaw akul a dəli.

wanay

wanə

wəni

awal

dawa

kawi

kawe

kaw

alaw

aləw

naal

daamu

akəy

lay

daway

waal

waamu

awəy

law

dawuy

1. **Wanə** wawəy wanay. **Kəne** wuwəy ki.
2. **Wanə** yimay aw awal. **Kəne** awal ja.
3. **Wanə** waka kakadə ja.
Kəne wukəy kanî kakadə.

way
kəlaw wayawanay
wuləm wanaya

Kaka dələw a kaxagu. Dəwəy nanaay
 yu dayay. Daamu wuli ga nawul
 wuləm wanaya, ga naway a lay,
 ga kəne yimay an awal.

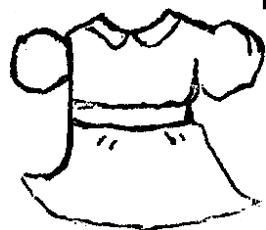
w W wanay naway

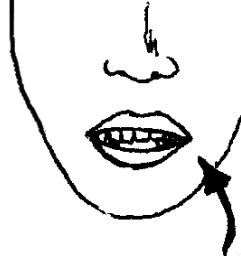
g

kəra 14

G

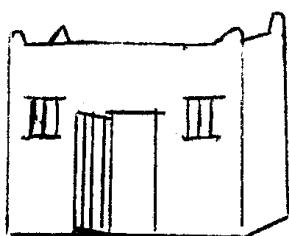
gəmâji

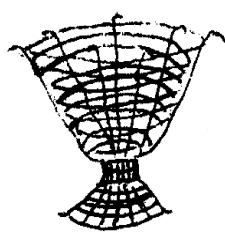
gay

gûgua

gâru

ganus

hugu

≡ 1. Wucəlbû gəmâji. 2. Wucəlbû gûgua.

3. Wucəlbû gâru. 4. Wucəlbû ganus.

↓ 5. Asəda gay adə awal.

gay
g

gay

giya

galadə

kegə

gəy

naga

nəga

kayagə

lûgu

dəgal

dəlagə

algida

awagə

agalgay

aləgədə

nagaw

□□□

dəcəlbû	waamu	nakəy
gəcəlbû	gaamu	nagəy

☺

1. Kənnay na**wəy** gəmâji a gə Asəda à?
2. Yəy, na**wəy** a gə Asəda gəmâji.
3. Kaka daw**əy** ha a gə Kənnay à?
4. A, a, daw**əy** a gə Kənnay ha ja.

5. Gəga gələgədə wanay à?
6. Yəy, wuga wuləgədə.
7. Gagaw kîda agû à?
8. A, a, wa**gaw** ja.

~~♥

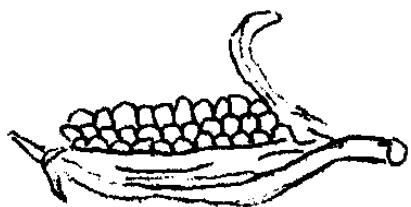
Asəda dukul a kaxagu ga dəwəy lelea
a gə lûgu kania. Ga kani natâl gay an
lelea, ga Asəda dagiya kani.

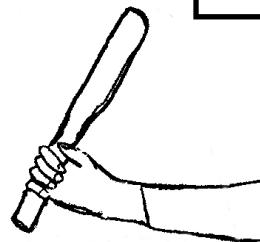
c g G gay agû

m

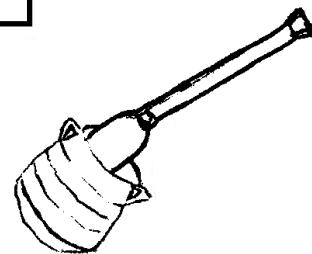
kərə 15

M

mahar

məkay

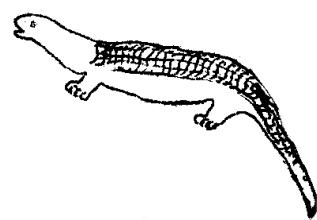
madam

magəra

modo

morkobin

- ≡ 1. Mahar, gakəynə à? 2. Mađam, gakəynə à?
 3. Morkobin, gakəynə à? 4. Modo, gakəynə à?
 ↓ 5. Asəda dəcal məkay a yimay adə.

məkay
mə
m

ma

May

mənnə

manda

may

amay

mayna

migəw

maay

dəmu

Adam

dənam

malləm

□□□

kəlam

Kəmani

ləman

Liman

kəmay

kəmədə

ləymə

îləmu

naway

yəl

kəne

amu

namay

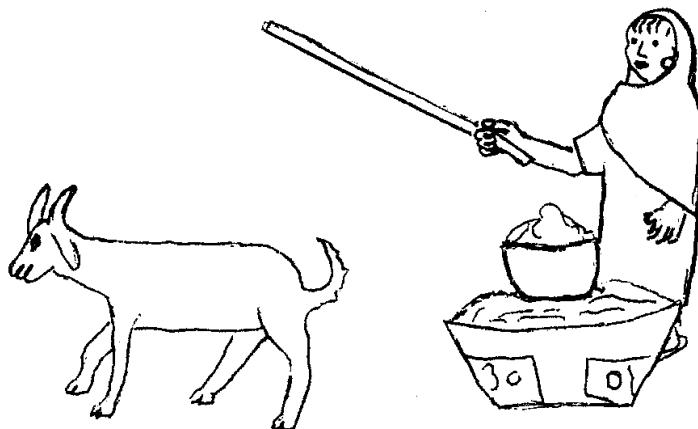
yəm

kəme

amû

1. **Wukahal** amay kəlaw.
2. **Yəkahal** yini kəlaw.
3. **Gəkahalaw** dənəm kəlaw.
4. **Məkahalaw** mahar kəlaw.

Asəda dəcal mahar ga dakahal kəlaw.
Lûgu kania akəmay -də, kani nakəlam
mahar. Ga Asəda dəcal məkay a
yimay adə. Ga dama dagiya kani.

m M mi gəw yama

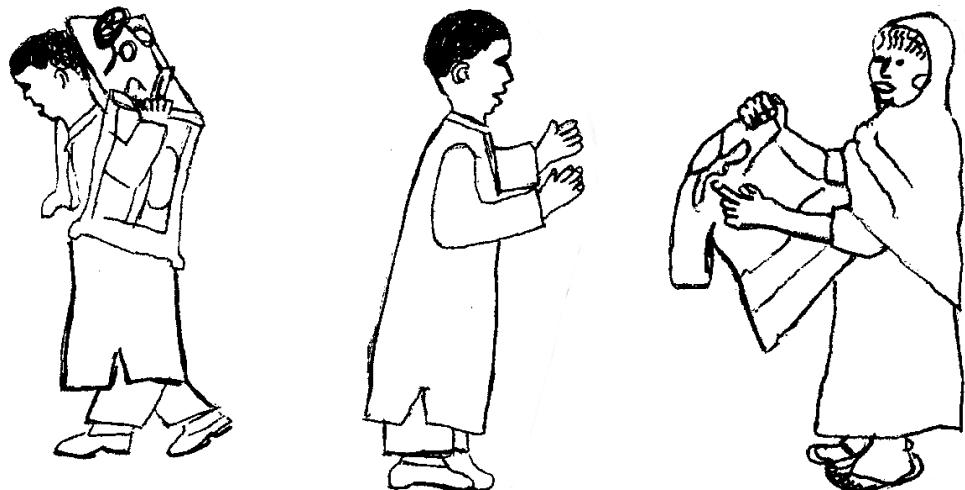
kəra 16

D E N Y Θ W G M

a	a
---	---

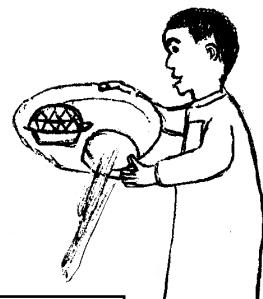
m	Adam nakəlam dimi dəmu.
g	Lûgu dəgal nəga nələgədə dî kada.
w	Wanə wawəy wanay.
y	Yəcal yini a yimay anay.
n	Kənnay acəlbû mənna ja.
d	Asəda daal dəcəlbû kakadə adə.
ə	Asəda dələgədə wanay adə.
e	Datâl lelea kəlelea ledə.

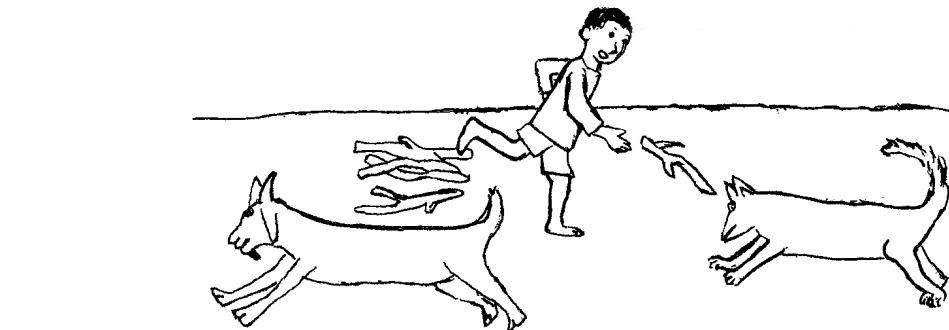
1. Asəda dawəy lelea a gə lûgu kania.
2. Kaka dawəy nana a gə migəw.
3. Ali nawəy dimi a gə Kaka.

±

1. lay	Lay akul a lay.
2. way	Way naway.
3. may	May namay.
4. amay	Ali amay akè amay.

- = 5. Gəcəlbû məni?
6. Wucəlbû ledə wutâl nana.
7. Gəcəlbû yini kəlî.
8. Acəlbû ha dəmu.
9. Dəcəlbû nalle dətâl yimay adə.
10. Məcəlbûnaw ki kada.
11. Yəcəlbû amay.

Adam naal akəle a dəli, acəlbû wanay.
Naal aləgədə wanay -də, naamu dəla
ga agiya kani. Adam nawagə dəla
kəlamnî kani.

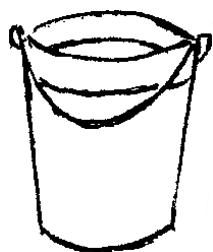
DƏNAY YEDƏNA

b

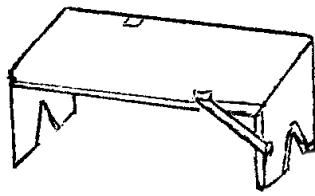
kèra 17

B

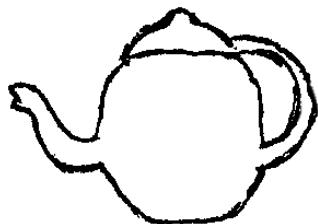
bâtər

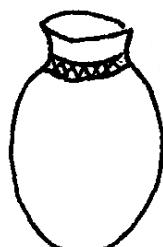
bækede

bambar

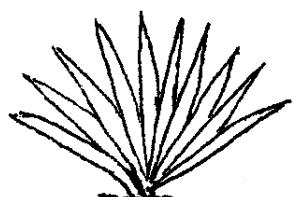
barad

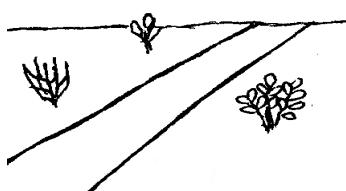
bole

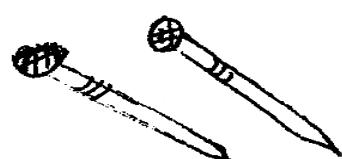
boci

lâbi

dibel

këlbu

- ≡ 1. Bâtər akul a xî ? 2. Boci akul a xî ?
3. Bole akul a xî ? 4. Bambar akul a xî ?
↓ 5. Ali natâl ki bækede.

bækede
bæ
b

6. Ali natâl këlbu bækede.

□□□

bækede

bûgu

bigə

bundugu

banana

bælin

dəbu

bədə bədə

kabəgə

aybu

labia

kəndəbəl

manda

awal

baga

dul

dəla

banda

abal

baba

bul

bəla

☺

ha
hama

bəla
bəlama

banda
bandama

☺

1. Ali nəlū də kawi.

3. Naal də kalkal.

2. Aan kambe də kawi. 4. Banda nawəy də alli.

~~♥

Bandama naləgədə banda anə a bækede
ga nakahal bûgu də kandul. Acəlbû aal
awəy a Baga Kawa. Ga naal -də, a Baga
Kawa, banda awal. Ga nawəy də alli.

-pencil icon

I b B baga labia

O

kəra 18

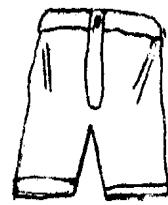
O

komo

koko

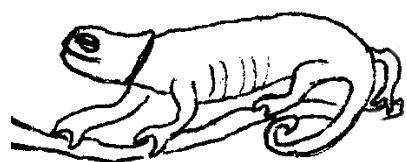
gwondo

jogo

tollo

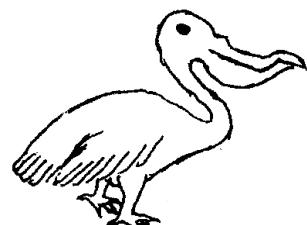
dongongomi

dongol

boro

bogema

≡ 1. Gəcal komo à ? 2. Gəcal dongol bà ?

3. Gəcal koko à ? 4. Gəcal jogo bà ?

↓ 5. Asəda dəcal yini a komo.

komo
ko
o

□□□

komo

nano

yalo

bole

kogə

koyow

dondi

ləkol

logoli

miyow

kokiyo

kadəno

kəmollo

kadu

dano

gaw

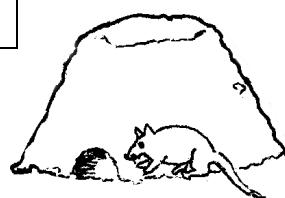
bobì

kado

dono

go

bobi

☺

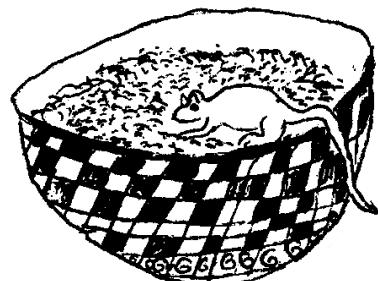
1. Yini akul a **ngun də** komo.
2. Amay akul a **ngun də** bole.
3. Miyow akul a **ngun də** bəkəde.
4. Banda akul a **ngun də** bûgu.
5. Bədə bədə akul a **ngun də** jogo.

~~~♥

Miyow nano a koyow.

Asəda dəcal miyow
a **ngun də** komo.

Ga daal dəcəlbû bədə bədə -də,
bobi nayel komo ga akəlam miyow adə.
Ga dagiyanə.

o O miyow nano

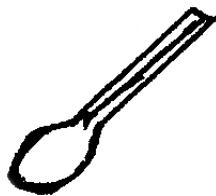
C

kəra 19

C

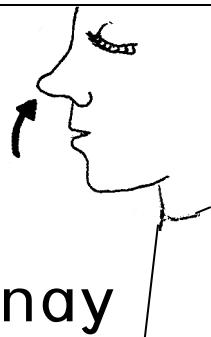
cûguram

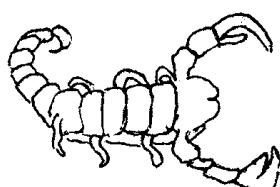
cukol

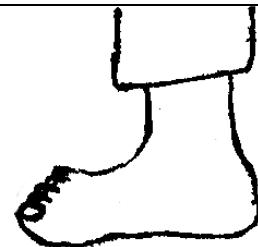
cəkal

cənay

cəgan

cû

≡ 1. Cəlbû cûguram.

2. Cəlbû cû.

3. Cəlbû cəkal.

4. Cəlbû cənay.

↓ 5. Cəgan akul a dəli.

cəgan
cə
c

cəgan

acal

cilam

ciləm

cuwi

boci

aci

ace

cul

cûl

cəy

cû

cu

waca

□□□

dənay	ye	akəy	acəy	gay
cənay	ce	acəy	acuy	cay

☺

1. Adam **acegə** yaya anə **ga** :
“Yaya, cuwi ayaw.”
2. Yaya anə **acenə** **ga** : “Gəcəlbû gəyel ləkol à?”
3. Adam **acenə** **ga** :
“A, a, wucəlbû wuwaca bol.”
4. Yaya anə **acenə** **ga** : “Gəwaca ja, ga an kîda.”

☺

ha
naha
nahanə

~~♥ Adam yu yaya anə yaal cuwi -də,
yaya anə acenə **ga** : “Gəwaca ja, ga an
kîda.” Ga yaya anə nane naal. Ga cəgan
akul a ngun də bobì. Ga cəgan naha
yimay an. Ga Adam naal acəlbû dawa.

✍

c C acał bociaci

kəra 20

E   W   G   M   B   O   C

g   g

c	Asəda dəcəlbû boci aci.
b	Bobi aan kambe a ngun də bəkəde.
m	Logumema naamu malləm dəmu.
g	Lûgu nakahal logoli bûgu ga naal Baga.
w	Wuli nawəy wanay anə nagaw.
e	Kekema acəlbû bole kəme.
o	Miyow nano a koyow.
u	Wuli abenu luku a kulu.

Kaka dəcegə Adam ga : “Gəcuy ja.”
Kaka dəcegə Adam ga : « Gəcuy ja. »

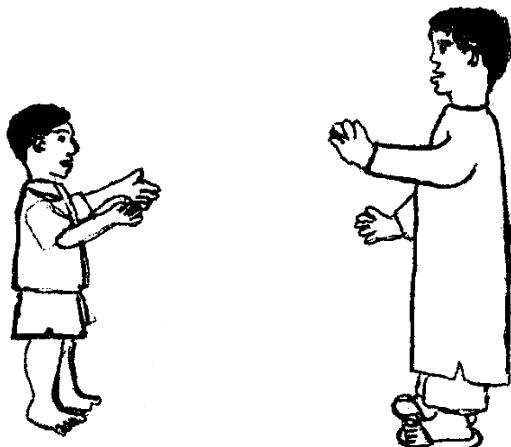

koko	ku	nano	ci	cəy	bobi
					bobì

- ≡ 1. Wuli naway də awal.
- 2. Yaya anə nane də kawi.
- 3. Ali nabenu luku anə də kaliyaw.

- 4. Natâl lulu anə ngun də amay.
- 5. Natâl ki ngun də ledä.

- 6. Nakahal kəmbu ngun də wuləm.
- 7. Nakahal amay ngun də bəkəde.

❖ Adam akul a cuwi -də, cəgan naha yimay an ga aga aan kîda ja. Yaya anə nacəlbûnə ga acenə ga : « Gaan kîda agû ja məni? »

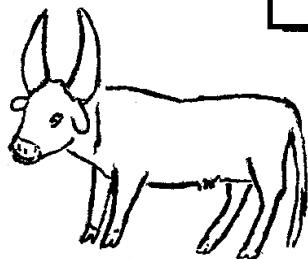
Adam acenə ga : « Cəgan nahani ga yimay aw awal. » Ga Kaka yu Adam yaal yaan dawa. Ga yimay an nakè.

→

b	bige	wella	d	dul?

h

kəra 21

H

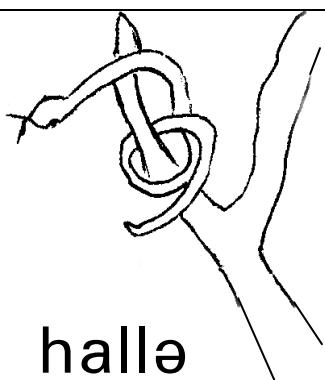
ha

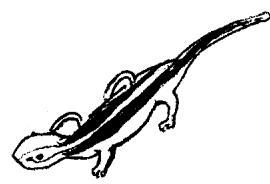
habu

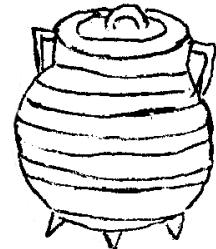
han

hallə

həligə

hugu

≡

1. Ha, gakəynə bà ?
2. Hallə, gakəynə bà ?
3. Hugu, gakəynə bà ?
4. Habu, gakəynə bà ?

↓   5. Ali acal ha.

ha
h

ha

hənay

hal

hala

həgay

həba

haba

həlgū

abhə

ahay

koh

loh

cih

coh

boho

□□□

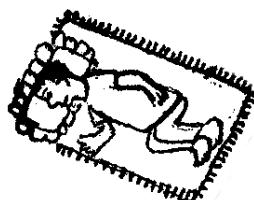
nay
hay

kəla
həla

yaan
han

wanə
hanə

hənay
hənày

☺

gəhəgudə
ahəgudə
dəhəgudə

gahəgudə
nahəgudə
dahəgudə

gəhəlay
ahəlay
dəhəlay

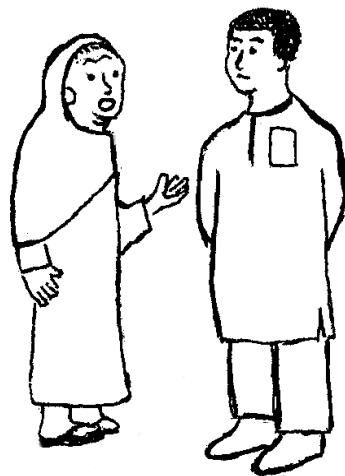
gahəlay
nahəlay
dahəlay

☺

1. Gəhəm way ngə Ali.
2. Gahəm way ngə Ali.
3. Ahəm way ngə Ali.
4. Nahəm way ngə Ali.
5. Dəhəm way ngə Ali.
6. Dahəm way ngə Ali.

~~~~~ ♥

Ha ngə Ali nayel cuwi
ngə Kaka ga ahəm
kəmbu adə. Ga Ali
nahəgudə ga naal
nawagə ha anə həmnî
kəmbu. Ga Kaka dama
daal gə Ali ga dədan yano.

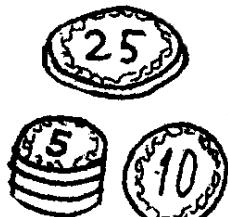
h H Ha ahəm habu.

dân aan

kəra 22

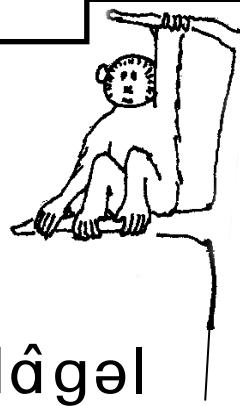
de dəan

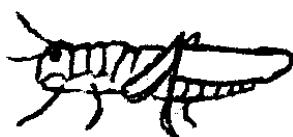
cândi

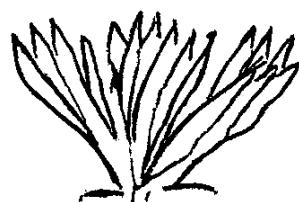
kâmi

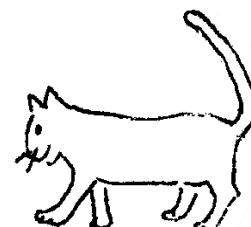
dâgəl

kâbi

lâbi

bâtu

- = 1. Kaka dəcal cândi. 2. Ha acal kâmi.
 3. Adam acal dâgəl. 4. Bâtu acal kâbi.
 ↓ 5. Gəcal cândi bà ?

cândi
cân
â

cândi

cându

câmbu

âmbi

âgən

dâbu

dâmu

dâw

dân

dəan

gâlu

yəan

wəan

gəan

wâlaw

həlâcəy

kâdugu

kâkənə

□□□

kani
kâni

aw
âw

acal
acâl

dəbu
dâbu

kobi
kâbi

abbi
âbi

anəm
ânəm

dâmu
dəamu

kâgu
kâgù

kâbi
kâbì

1. Dâw, wəan kîda gâlu.
2. Na, gəan kîda gâlu.
3. Nâm, gəan kîda gâlu.
4. Dâmu, məannaw kîda gâlu.

5. Dân, aan kîda gâlu.
6. De, dəan kîda gâlu.
7. Dədan, yəan kîda gâlu.

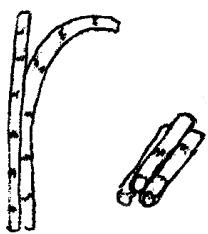
Ali acal kâlu ngə awəy gâlu -də,
acal cândi ja. Ga naal gə Kaka -də,
Kaka dəan kîda gâlu. Ga acedə ga :
« Kaka, wuwəy kâlu ga gəcal cândi
ja à? »

Kaka dəce : « Ye, wuce kâgu
cându wucal cândi dâbu. » Ga
daal dəcəlbû cândi anə.

 â Cându wəan kîda.

r

kəra 23

R

reke

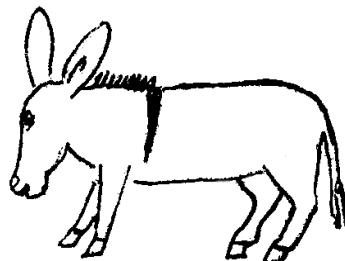
reda

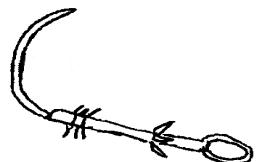
rugun

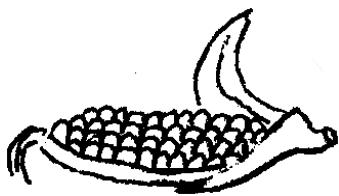
neri

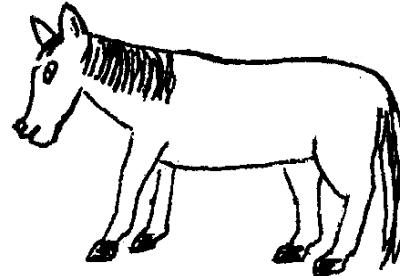
kuro

kurbe

mahar

bukor

bir

- ≡ 1. Adam acəlbû rugun. 2. Kaka dəcəlbû bir.
3. Kuro acəlbû mahar. 4. Bukor acəlbû reke.
↓ 5. Lûgu yuu acəlbû awəy reke anə.

reke
re
r

□□□

reke

bare

cari

ciri

dəgəram

waray

bəram

gâru

yəgəram

mahar

kəmar

kargə

cûguram

barad

habər

gərgər

amayram

riba

âru

ârəm

ârtigi

bəri

kəri

kawe

kəla

mayna

bâri

kâri

kare

mayram

bârì

kari

1. kîda hə cuwi

2. cuwi hə reke

3. kâlu hə logoli

4. kaxagu hə Borno

Bərga lûgu barema. Acal cuwi hə reke. Ga yəm ci -də, acegə ciri anə ga : “Wukəra wuwəy reke aw.”

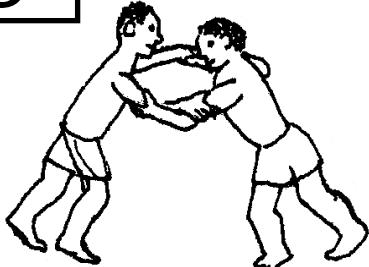
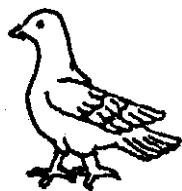
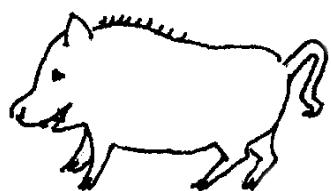
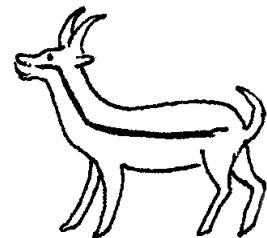
Ga ciri anə ace : “Dâw co, wucal mahar ngə wukəra wuwəy.” Ga nakahal reke yu mahar anə magəra. Ga naal də kaxagu hə Bol, ga nawəy.

r R reke yəgəram

ng

kəra 24

ngol**ngawa****ngərəm****ngigi****ngâdu****ngəri**

≡1. Ali nacih ngəri. 2. Ngərəm dacih ngigi.

↓ 3. Adam nacih ngol.

**ngol
ngo
ng**

nga**ngə****ngəla****ngəlgo****ngərgə****ngore****ngaco****ngədəm****ngərgam****ngəde ngəde****dongol****hange****kangay****kəngal****kangil****kângali**

□□□

go
ngo

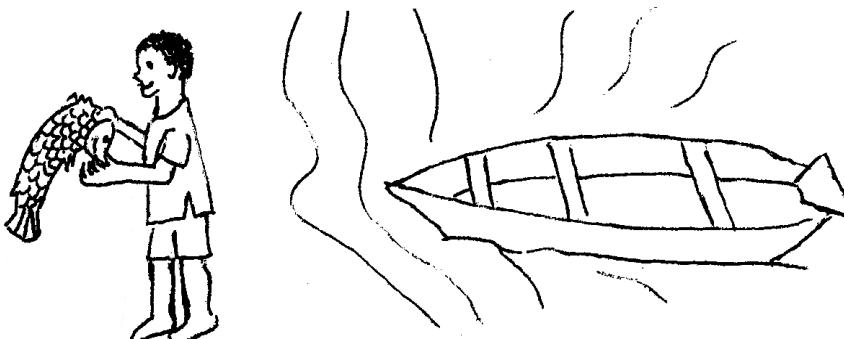
kəgal
kəngal

awal
angal

ngudi
ngûdi

1. Kaka dəan kîda **gəre** dəcal dono ja.
2. Bərga acal cuwi hə reke, **gəre** acal cuwi hə mahar ja.
3. Adam nacih ngol, **gəre** aga alaw ja.

Adam naal bâri ngə kənnay anə ga nakəy cohni ki. Adam yu kənnay anə yayel magəra ga yaal kulu -də, kagəme ngə Adam nacih ngol dəmu ngəla, gəre aga alaw ja. Ga kənnay anə ngə nalaw.

Yahay bâri -də, Adam acegə maay bâri ga : "Ngore ngol ngə wacih." Ga yakawe yahəm.

ng NGACO ngəla

kəra 25

B C H R N G

r	Bərga awəy mahar yu
h	Ha ngə Ali kəmbu.
c	Cəgan naha Adam ga dawa.
ng	Adam nacih ngol dəmu
â	Ali awəy kâlu ga acəlbû

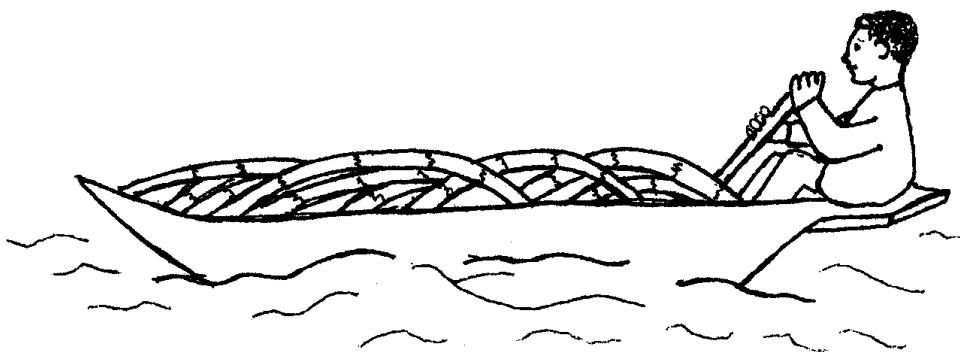
=

1. Yəwəyniəy reke.
2. Yəwəygûəy reke.
3. Yəwəygəməy reke.
4. Yəwəynəy reke.
5. Yəwəydəy reke.
6. Yəwəygûay reke.
7. Yəwəydanəy reke.

cih	coh	kâgu	dəan	ha	ciri
ci	co	kâgù	dəan		

- ⌚ 1. Bobi nayel komo **ngə** Asəda dabenu.
 2. Ali acəlbû lûgu **ngə** acal logume.
 3. Ali naamu logumema **ngə** awəy kəmbu.
 4. Ləgədə reke **ngə** Bərga nawəy a gəani.

❖ ♥ Ciri ngə Bərga ngə yəcenə ga
 Abdallah nayel magəra ga nane naal
 Bol. Akəra awəy mahar anə yu reke
 anə.

Naal kaxagu hə Bol -də, mahar
 anə - go nawəy də dəbu kâkənəay ga
 gabu an alli. Gəre, a kaxagu yuu,
 migəw yəcal a lay reke dâbu.
 Ga reke anə -, nawəy də alli ja.

Gacal	mahar	dâbu	à?

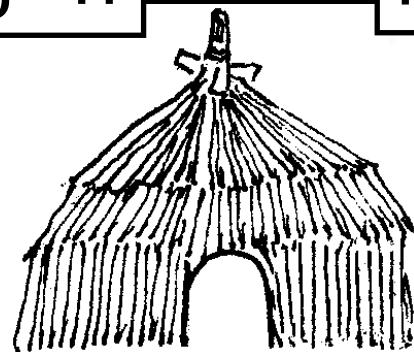
ng - n

kərə 26

ng - m

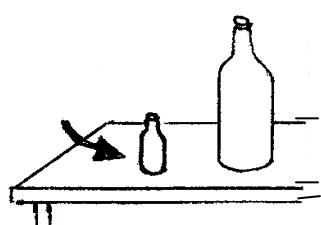
ngun

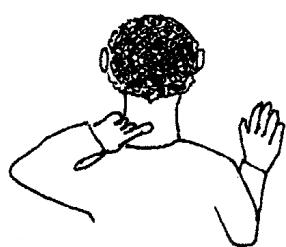
ngundu

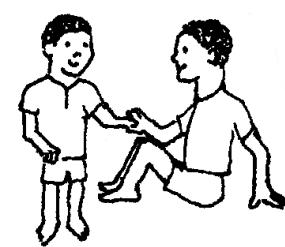
ngûneram

ngəna

ngûni

yəngənaay

- ≡ 1. Kaka dəcal ngûneram.
 2. Kənnay acal ngundu dəmu.
 ↓ 3. Wuli ngəna yuu acal ngun dəmu.

ngəna
ngənaay
yəngənaay

ngun
ng n

ngâmmi	ngəni	ngənəbu	ngəmuri	lang
gun	ngun	ngəla	wanay	ngun də
ngun	ngum	ngəna	nganày	ngəndə

ngə
ngwə

Bobi nayel komo **ngə** Asəda dabenu.
Bobi nəyel komo **ngwə**, Asəda dəhəla.

1. ku də Ali
ku dəan	2. cû də Bərga
cû dəan	3. ngun də Adam
ngun dəan
4. dii də Kaka
dii dəadə	5. âmi də Kənnay
âmi dəan	6. haba də Asəda
haba dəadə

❖ ♥ Yəm hə ngəmuri hə laya -də, Adam yu yəngənaay, ciri anəay, yaal yayel ngundu ngə kənnay anə ga yahəm way hə ngəmuri. Ga yawaca yey.

Ga ciri -də, yaal yaamu bike. Ga kənəm -də, Adam nahəm way hə kəlgama -də, ngun dəan nayel câmbu.

ngâmmi ngəndə

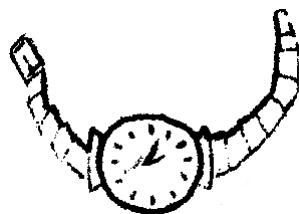
S

kəra 27

S

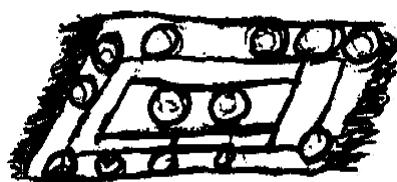
sakan

saha

sabəra

kələsə

kasambaki

ganus

- = 1. Asəda dəcalakan.
 2. Asəda dəcalabəra acı.
 3. Asəda dəcalələsə acı.
 4. Asəda dəcalasambaki ja.
 ↓ 5. Asəda dəkahal say.

say

s

□□□

sakan

say

sûgur

larsa

ganus

saha

sanda

bambus

asana

səndûgu

soso

halas

cay
say

ha
saha

1. reke hə Bol
reke həan
2. cûrugu hə kani
cûrugu həan
3. wuli hə Kaka
wuli həadə

Yaya ngə Asəda yu habi həanay yaal yəamudə. Ga Asəda dəcegə Adam ga : «Cəlbû sûgur yu say a kaxagu.» Ga naal nacəlbû sûgur yu say. Ga nakəra ganusay yu kəlgəmiay yu baraday yu dayay, ga nakahal say.

Ga say - nano -də, Adam nacəno gə migəw -də, migəw ci go yəce sûgur həan ngəna. Migəw ci go yəce say həan ngə ngəna. Gəre yaya ngə Asəda aamunə də alli.

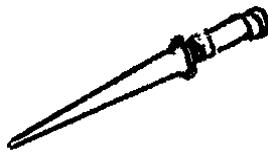
s	S	sûgur	yu	say

j kəra 28 **J**

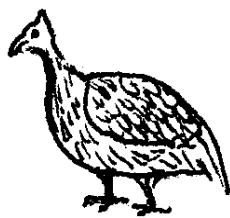
jeni

jana

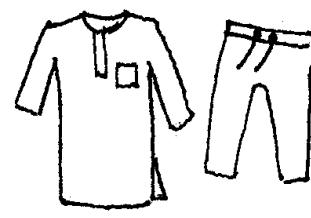
jogo

kâji

fəjagəram

kajimu

- = 1. Ngore jeni ngə Asəda.
 - 2. Ngore fəjagəram ngə abhə adə.
 - 3. Ngore kajimu ngə kənnay adə.
- ↓ 4. Ali akəra ajəgə Asəda.

ajəgə
jəgə
jə
j

□□□

jana

jama

jəga

jay

âjin

nəji

lijam

cəju

kaju

kənjo

gəmâji

dân

jân

cugu

jûgu

aci

aji

ya

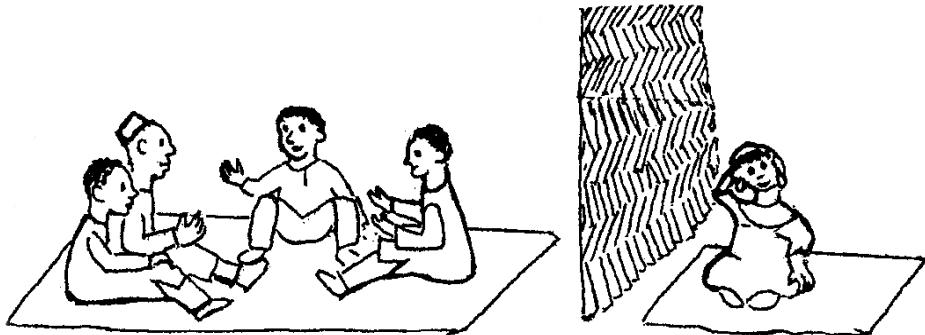
ja

asana

ajana

1. **Məndo ro** ngə gaal ləkol ja?
 2. **Ləmari** waji dondi. Ga **yuu ro** ngə waal ja.
-
3. **Məndo ro** ngə na yu haba həagû ganonaw?
 4. **Hərə** naceni mənna. Ga **yuu ro** ngə yano.

~ ♥ Yəm ci -də, Ali acegə abhə anə ga :
“Abhə, dâw -, Asəda dəligəaw, ga gəjəgəniəy
ja à?”

Abhə anə acenə ga : “Məndo ro ngə
dəligəagû?”

“Ləmari yəligə mâdəgay go, dəgal go,
dəci go. Ga yuu ro ngə wucəlbû wujəgədə.”

Ga abhə anə yu kənnay anə yaal gə
migəw ngə Asəda. Ga yəcedan ga : “Ali -,
Asəda dəligəan ga acəlbû ajəgə. Ga nəji à?”

Ga migəw adə yəcedan ga : “Ajəgə
gəre acalay də ngəla. Jama anay go,
acalaydan də daraja.”

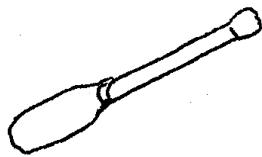
i j J d a j û g u j e n i

d

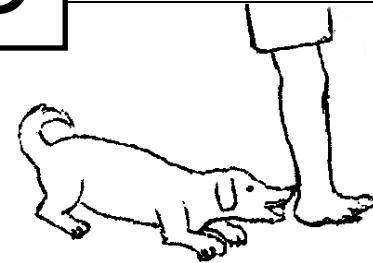
kəra 29

D

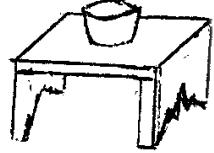
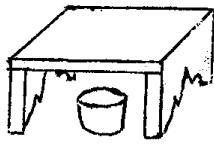
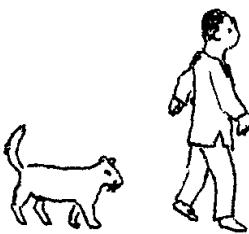
ya dəadan

madam

acidə cû dəan

a gə də
bambarday də
bambar

kay də lûgu

↓ Kaka daadu gə Asəda jeni adə.

daadu
adu
du
d

cidə

bidə

cudə

dəy

daadu

dəadu

yaadu

yəadu

ngədə

haba dəaw

haba dəagû

ku dəadə

naadə

juru

judu

adə

-də

cudu

cudə

ngəla

ngəda

gəy

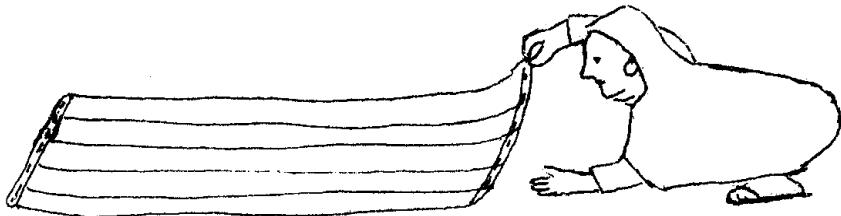
dəy

- ☺ 1. Dî adə akul a ngun a ngun də gâru
 2. Dî adə akul a kəri a kəri də kolorom
 3. Dî adə akul a day a day də boci

◎ 1. Kaka daadu gə Adam way.
daadu **gəan** way

2. Adam naadu gə Asəda sūgur.
naadu **gəadə** sūgur

3. Asəda daadu gə Kaka jeni.
daadu **gəadə** jeni

~ ♡ Cuđə Kaka daal ngəđə Asəda -đə,
datâl cûguram adə ngun đə gâru ngə
Asəda -đə, ku đəadə naadə. Ga daal
ngəđə adə -đə, đəce kâgu cûguram adə
akul a ngəđə adə. Ga dacəlbû a day đə
boci - go, kəri đə kolorom - go, kay đə
hugu - go, ngun đə kare adə - ngaco.
Gəre daamunə ja. Ga dacəlbû đey.

Gəre Asəda daamu cûguram a ngun
đə gâru adə -đə, dakəy đə cûguram ngə
Kaka. Ga daadu gəadə -đə, Kaka đəce :
“Alhamdu lilahi! Ngəla đə jəw!”

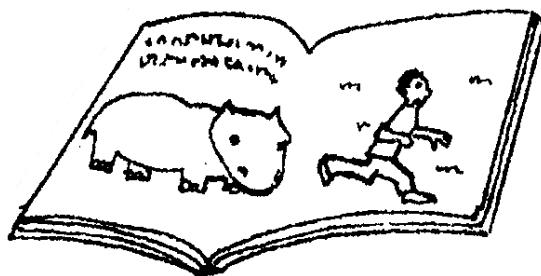
d D ku đəaw naadə

kəra 30

H R E S J D

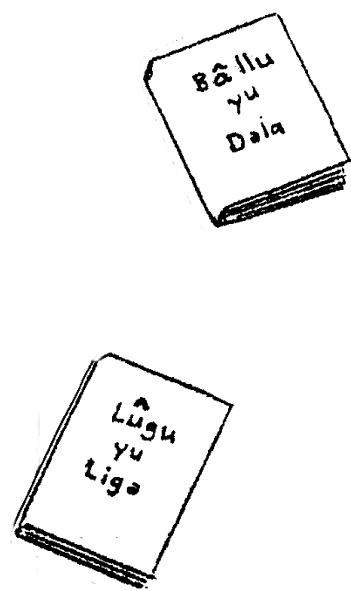

d	Kaka, cûguram adə ku dəadə
j	Asəda dəcal bələm gəre dəcal
s	Adam naal acəlbû yu
ng	Wuli ngəna nacih
ng-n	Kâjiji akul a ngun də
â	Dədan, yəan kîda

Maay yâlla yəka:

1. Yuu kakadə ngə Ali bà?
2. A, a, kakadə ngaw.
3. kakadə ngagû
4. kakadə ngagəm
5. kakadə nganə
6. kakadə ngadə
7. kakadə ngamû
8. kakadə nganay
9. kakadə ngadan

❖ Məamunaw kəra 25.

Abdallah naal xî ?

Akəra awəy məni ?

Məndo ro ngə naga nawəy reke anə də alli ja ?

Məamunaw kəra 26.

Adam naal xî ?

Ciri -də, Adam naal naamu məni ?

Məndo ro ngə ngun dəan nayel câmbu ?

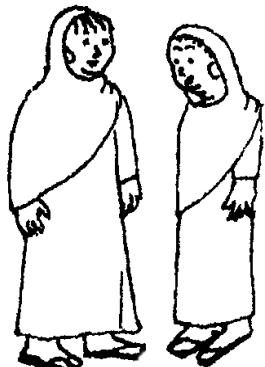

Məamunaw kəra 27.

Wəni naal ngədə Asəda ?

Məndo ro ngə Adam nakahal sūgur ?

Adam naal kaxagu nakəra məni ?

Məamunaw kəra 29.

Kaka daal xî ?

Kaka dacəlbû məni a day də boci ?

Wəni naadu gə Kaka cûguram adə ?

jana ngun də səndūgu

Wute gaka *Kakadə 1* ngaco, gère cəlbû *Kakadə 2*.

Məni akul a ngun də *Kakadə 2* ?

-*Kakadə 2* acal letər bəlin həgay yuu :

T t a ngun də teme,

X x a ngun də gurxu xingi,

F f a ngun də fələ,

P p a ngun də penge.

-*Kakadə 2* acal letər donoa kixi ngə yəcal letər tâni a fargə dəadan ja :

mb : mbulu

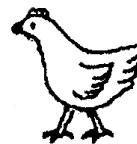
nd : anday

nj : njəgə

kw : kwolji

gw : kugwi

-*Kakadə 2* acal letər tâni kixi ngə yəhanə mâdəgay ngwə, kogə dəadan nəji dî bəlin :

əu : Wəuni amay wuxii.

ie : lieni

au : Gau labia à?

ua : Wual labia !

-*Kakadə 2* acal mənna hə maay yâlla yu maay ânəm.

-*Kakadə 2* acal mənna hə rubû ngə Nahara co.